

Broze date

Kwestjonariusz w sprawie badania siódoriska.

Nazwa miejscowości: *Stróże Małe* Powiat: *Sauok*

1) Badania etnograficzne.

Ludność: *Polacy, Rusini.*

Ludność nazywa siebie *Rusnakami.*

2) Zagadnienia antropologiczne.

Wzrost przeciętnie średni, kształt głowy okrągły lub podłużny, kolor włosów przeważnie ciemny, oczy jasne lub ciemne. Profil nosa i twarz nieregularny.

3) Zagadnienia topograficzne.

Liczba mieszkańców wynosi około 415 osób. Wzryscy są ob. gr. kat. tylko 70 osób ob. łac. w małżeństwach mieszanych, więc też święta obchodzą ruskie. Są małorobni. Najprawocześniejszy gospodarz posiada załednie 6 morgów pola. Ziemia jest gliniasta III, IV i V klasy. Uduje się żyto, pszenica, owies, jęczmień, konieryna, kartofle, groch, fasola.

Przez wieś przepływa 2 potoczki z lasu bez nazwy. Pastwisk громадських jest dwa. Jedno jest po jednej stronie wsi i nazywa się "Uhir", a drugie po drugiej stronie, które nazywają "Dubro myua". Nie ma tu gospodarczo, tylko rybkę drogą norjską, pedua ryboji, a wczynie sioty biała.

Ludność tutaj ma historię powstania tej miejscowości. Prawdopodobnie nazwa miejscowości pochodzi z tych czasów, gdy w Sauoku żyli księżęta, a na wzgórzach strar pilnowała zamku. Tam stras (stróże) osiedlili się w dolinie nad potokami i tak powstała wioska Stróże Małe.

Zagadnienia językowe, gwary.

Ludność tutaj ma językiem polskim i ruskim z domieszką polskiego. W swojej mowie nie używają wyrazu "tem", tylko starsi mówią "baino" "ba."

Różnice zachodzące między wyrazami znajdującymi się w słowniku temkowskiej, a miejscowym językiem ludności.

Wyrazy używane w tej miejscowości	w słowniku	Używane w miejscowości	w słowniku
branka	=	срартка	
бідний	=	худобний	
баркині	=	асрира	
близці	=	близнеци	
цівкал	=	доцан	
де	=	где	
дорога	=	путь	
дрова	=	дирва	
гроши	=	тінязі	
гірке	=	горке	
гріш	=	греш	
картосфляшваб	=	груцля	
кашуря	=	кашеля	
коби	=	кеси	
літалогу	=	літаталюгу	
ловит	=	лварит	
лог	=	лог	
мурайки	=	мурянки	
найбільше	=	найбарнсе	
найбільше	=	найвесе	
чела	=	ніт	
надія	=	надежда	
аденса	=	аденсда	
адрус	=	порт	
однокрильни	=	однобрыльни	
праніно	=	пранен	
позирати	=	спатрїти	
пизнійше	=	погодивши	
північ	=	палноч	
підлога з бальків	=	дильна	
пачности	=	кості	
пішов	=	пошав	
палон	=	плін	
ранісник	=	ранесельник	
робив	=	роботав	
родна	=	родна	
скорше	=	прудше	
сказав	=	рток	
стовп	=	стало	
перекуска	=	меринда	
скинув	=	зошпарил	
скірні	=	скорні	
спідниця	=	кабат	
сторона	=	страна	
тато	=	няно	
троха	=	кус	
трашва	=	кусцьок	
трам	=	трак	
весна	=	ар	
весе	=	уше	
відійшли	=	отшили	
вівці	=	уці	
вікно	=	вильно	
відкаль	=	откаль	
він	=	он	
відтам	=	одтамаль	
відпочинок	=	отдых	

Wynary używane i używane nie są

Ужыранне і неужытае

zakui = zakuz

харуна = хусца

znoba = zas

хадзку = кепіцы

zgorobur = zgrabz

хусіцц = хішч

zidramu = содрам

чэребіку = бванчу

zabura = zapan

аруіно = аруц

5/Kultura materialna.

Sposoby zdobycia zymosci i surowców.

Wszyscy pracują na roli, a także chodzą na zarobki do miasta.

Mężczyźni rzną drewo, natomiast kobiety idźwieretą chodzą na pastugi, do prania aby zarobić na przyodzież i na opędzenie potrzeb domowych jak sól, naftę, zapadki. Zamężni się dostarczają nabiału do miasta, kur i kurcząt.

Narwy ryb są nieliczne, bo niema kutaj ani rzek, jezior ani stawów. Hodują przeważnie konie, ^{i drobi} swini mniej, bo jak się wyrażają, że nie opłaca się hodować, przydaje wiskiej cenie. Uprawniają pola, a że gleba tutejsza jest ciężka, prętorzymają niższego nakładu pracy. Więc ter porbione gospodarz pokłada, bronuje (wotocryt) orze, sieje ziarno i znów bronuje. W jesieni siewają żyto i pszenicę ozimą, na wiosnę żyto i pszenicę jara, prócz tego orzes, i jęczmień i konopie. Sadzą ziemniaki za motyką lub za pługiem, także sadzą buraki białe dla bydła i kapustę w rzędach. Aby rzędy wypradły prosto ~~maczą~~ rysulnykom. Jest to przyrząd drewniany o trzech długich. Używają do pracy pługa, bronę, motyki, topiary, kosy, cepów, sierpów, grabi.

Kartofle i buraki chowają na zimę do kopców, a resztę do komór. Kapustę kiszą w beczkach, która także stoi w komorze. Ziarno suszą do pak pusików na strychu/hora.

Porzucenie tutejszej ludności jest prawie jednakowe we wszystkich porach roku. Gotują więc barszcz żytni, burakowy, kapustę, raciczkę (steranka), cryr, zupę kartoflaną, warzaukę (to jest kwas z kapusty zagotowany), który jedzą z ziemniakami, pencaiki z fasolą, piechotaj z ślinkami, pencaiki z mlekiem, kluski (tak są) z mlekiem, mleko śładkie i kwasne z chlebem lub ziemniakami. Na niedzielną wspaniałość lub czasie robot gotują kawę z mlekiem, ryż z mlekiem

koto stoju stoi tarka (stin), a kacie srafka na naczywie, jerebi osrkto na narywaja kredensu, lub zwykta pódka gdzie skladaja naczywia. Naczywia maja niewiele. Garnki ielarue polewacie do gotowania (ielisuiaki) gliniane na mleko, miski gliniane na jedzenie. Do druziaj zatrzymuja sie z wyeraj jedzenia z jednej miski. W urodzonych sa zuri talerse fajansowe garnuski, sklauki, widelce.

W drugim kacie stoi piec piekarzski i kuchnia. Na scianach wiele wielkich obrarow sinitych przybranych sztuesnemi kusa i tami. W rogu miedzy obrarami kapliczka orodobua, gdzie jest obrar sinity. W alkieru zwyklo stoi torzko na ktorem kury sie niosq, Lonka nie nakrywaja kapq, tylko pierzyny i paduszki wywosq, uadwa a stome zakrywaja ptachtq lub kocem. Jest jesere w alkieru skrzynia lub srafa na ubranie (tacy) i wielki piec, gdzie zwyklo spiaja starzy lub dzieci.

Hygienu mieszkani i ciata stoi na niskim poziomie. Myje sie gruntownieja niedzielq w cebrzyku. Kapieli prawie nie uzywaja, poniewaz niema rzeki, tylko na specjalne polecenie lekarza czy tez na chorzki kapiq chorego w beczce.

Bielizne piora a warce, Naczywie drewniane z otworem w dnie na 3 nogach. Tam skladaja bielizne, przysypuja popiatam i parqz kipiaca woda, potem piora kijaunkq na potoku. Naczywia amyrwaja w cebrzyku lub misce.

Kultura duchowa.

Ludnosć sabobonna. Wierzy w te duchy, ktore przybieraja rozne postacie i pojawiaja sie w noccy w pewnych miejscach niec teri staraja sie omijac te miejsca. Wierza w czarzy. Na przyklad sta sasiadka moze odebrać krowie mleko, moze zepsuc, moze rzucic wrok, proczy i wiele innych.

Poboiznosć jest dosć wielka zwlaszcza u starszych merosyru kobiet i dziewczat. Natomiast u panobkoi wiara w upetnie upadla. Nie wierza w Boga wskutek czytanie ksiazek i gazet a w ty religijnych przez niektore jednostki.

Lubia chodzic po okolicznych adpustach, a nawet chodza pieszko na Kalwarjq pod Przemyśl.

Medycyna i weterynaryja ludowa:

Do lekarzy i weterynary ludnosć adnosi sie z nieufnoscia, Udaja sie o pomoc wtedy, gdy zuri radne ranioniemie, radcu

znachor, wararka nie pomoga, ale zwykle jest za późno.
 Ochorych mało dbają, może więcej gdy chodzi o zapis majątku.
 Wtedy nawet kupują wino, budki, a nawet gotują kurę.
 Choroba u starych nie przejmują się powierzać i tak już jest
 miedobnym do pracy i jest zwykle ciężarem dla rodziny.
 Niema tutaj żadnych baśni, legend, opowieści.

7) Kultura społeczna.

Między ludnością jest rozróżnienie bogatszych w stosunku
 do biednych. Zwykle z pogardą nazywają się biedniejszych „dziady”.
 Niektórzy mają obok swoich warzisk przetrwiska, które pocho-
 dzą od dawnych warzisk, imion lub są ródzliwe m. p. Fechiw,
 Htadyriw, Pitiak, Leuniw, Cyfruniw, Hlusak, Szkap, Kolutyk
 i t. d.

Młodzi rodzice częściej więcej nauki regularnie posyłać
 dzieci do szkoły, natomiast starsi mniej posiadają, że zwłaszcza
 że nie będzie dziecko miało korzyści i tak „panem” ani księ-
 dzem nie będzie.

Lubią się procesować o byle co, tylko że w sądzie ma wielkie
 opłaty sądowe obecnie wstrzymują się od procesów.

Ojciec w rodzinie zajmuje pierwsze miejsce. Wszyscy go
 słuchają, tylko synowie parobcy wyłamują się z karności.

Starsi także mają wielki głos w gromadzie.
 Zwykle wyrażają porównienia „Stawa Isusu Chrystu”.

W tej wsi niema żadnej organizacji społecznej. Była czytel-
 nia „Roswita”, ale ta rozstała ramknięta ze względu na działal-
 ność komunistyczną.

Pieśni obredowe ~~spiewane~~ w tubejsej wsi.

Wesełna

Do ślubu się zbierasz

Przypomnij sobie

Czy się z kim ani gniewasz.

A jak się z kim gniewasz

Uktoń mu się misko.

Proś Pana Jerusa

Obtā gostawieństwo.

Przeręgnaj matusiu swoją córkę na krzyż
Bo już ostatni raz na jej wianek patrzysz.
Biała sukienka stoty pas
Zbieraj się dziewczyno, bo już czas.

Ryśca gębko ryśca
Jak nie maru ryśca
A jak budem mała ryśca
Waga z тебе gębko ryśca.
A jak budem mała dymia
Waga z тебе gębko kwinia.

Oj zakubiła cherechenka Bimii ubini
Mawny przytmi mii milenowski skoro swini.
A ty i ty mii milenowski nie mila
Oj ty i ty komużemu nie wimila.
Wimila i ty komużemu lankono
A drugo Bilenowsku do milnosu.
Pisłaladyni pisłalanca nie anito
Namisaladyni mistogok nie wimio.
Oj nimladu i sama botose.
Mere firka nevelirka wtomlosa.

Wolai by ja wolai a kossu wody nosic'
Niz u bogacza o dziewczynę prosic'.
W kossu wody noszę, woda się rozlewa
Przyjde do bogacza, bogacz się nasimiewa.
Na chosiny.

У ноіў кунуці на абарі студня
Тоуду і сінтти забтра до палудня.
Забтра до палудня бітторок до рана
Еще сін застивам гоа моя дана.

Кіевоу місто скароду і Строчах Іх дуча 31/І-1936.

А. Ревіт

8
 Hieronimowo skłoty w Stróżach Małych
 dnia 10/V 1938.

Do
 Inspektoratu Szkolnego
 w Saoku.

W odpowiedzi na pismo z dnia 30 maja 1938 r. Nr 4432/38 donosi się, że I w sprawie ciągu dalszego kwestionariusza dotyczącego badania środowiska w Stróżach Małych odnośnie punktów 1) - 2) - 3) - 4) - 5) - 6) nie ma żadnych zażytków, bogactw naturalnych, organizacji społeczno-oswiatowych, ośrodków kulturalnych, organizacji gospodarczych ani czytelní.

Wies' Stróże Małe liczy około 67 numerów domów i położona w odległości 3 km od Saoka, do którego prawie z każdego domu i to codziennie chodzą ludzie na zarobki, a tam dowiadują się wszelkich nowin i kupują potrzebne im produkty.

Odnośnie punktu 6) czytelnictwo jest słabo rozwinięte. Z czasopism gospodarskich zaledwie 2 gospodarzy prenumeruje "Flou".

Odnośnie punktu 7) odległość Stróży od Saoka wynosi 3 km w prostej linii. Droga polowa, niesurfowana, podlega deszczu błotnistemu i ciężkiemu.

Odnośnie punktu 8) Stróże Małe nie mają żadnych możliwości pod względem turystycznym, udrzemkowym i wypoczynkowym.

II Wobec braku varniejszych danych dotyczą-

tego) cych powyższego kwestionariusza Hieronimio
szkoly uwaziado za rzecz zbedna z komunikacji
negatywna odpowiedz. Inspektorowi Szkolnemu.

Hieronimiozrkob:

Młolańska